

IT-entreprenøren på Endelave

Fra Kongevej 20 på Endelave leverer Lars Møller IT til store og små virksomheder over hele Danmark.

Han hører til de mennesker, som kan begejstres, når de hører ord som megabyte, hotspot, business solutions og wlan – Lars Møller er en af småøernes IT-entreprenører – med eget firma på adressen Kongevejen 20, Endelave. Et beskedent kontor på størrelse med et lille børneværelse – men pakket med flere pc'er, scanner, to printere, et server-rum og en lille sikkerhedsboks, som gemmer de allermost værdifulde ting for en IT-virksomhed: Nøgler, sikkerhedskoder og backup bånd. Døren vender ud til haven med knallert, cykler og vasketøj og 8 skridt ad havestien, så er man gennem bagdøren og inde i privaten. Kontorvinduet vender ansigtet mod øens hovedgade med traktortrafik, postbilskørsel og cykel fragt.

Kaffen når at blive kold flere gange, mens Lars og jeg taler

Lars Møller's base er Endelave, men kunderne har han på fastlandet

om livet som IT-konsulent m.m. Det begyndte for 4 år siden. Lars havde et vellønnet job som chefkonsulent hos WM-data, men lysten til at være sin egen chef trak, og familiens ferie-

hus på Endelave ventede bare på, at nogen blev fastboende. Med udgangspunkt i kontoret på Kongevejen har Lars nu skabt en forretning som IT-konsulent og udbyder af internetløsninger til små og store virksomheder. 70 procent af omsætningen i enmandsfirmaet kommer fra konsulentopgaver, hvor han opbygger IT-kommunikationssystemer og infrastruktur for firmaer med navne som Leo Pharma, ShoeD-Vision og ALSTOM Power FlowSystems (Logstor A/S). Resten af omsætningen kommer fra salg af webhosting og sikkerhedsløsninger gennem Lars' eget firma Endelave.Net.

Uanset forretningsområde, så bor meget få af Lars' kunder på Endelave. Han lever af den pulserende og hektiske forretnings-

Fortsættes på side 3

IT-erhverv på småøerne

Flere og flere mennesker på småøerne bruger computer og internet i deres erhverv. Nogle har etableret en IT-virksomhed.

Andre små ø-virksomheder bruger computeren og internettet, når de skal sælge deres varer eller fortælle kunderne om deres ferie-lejligheder og turistattraktioner.

Og så er der dem, som har en arbejdsgiver inde på fastlandet. De bruger internettet og pc'en som den navlestreng, der kobler distancearbejdspladsen sammen med hovedkontoret i København eller Horsens.

Småøernes LEADER+ fortæller i dette nummer af Ø-posten om et af menneskene bag IT-arbejdspladserne på småøerne.

Ind under jul

Kommentar af
Henry Larsen

Det er juletid, hyggetid og familietid. Men det er også jule – travl – tid. Indkøb skal overstås og planlægges. For øboere skal der planlægges lidt mere omhyggeligt, fordi noget af indkøbet foregår i købstaden på fastlandet. Når så alle forberedelser er overstået og vi når frem til d. 24. december, bliver der forhåbentlig mulighed for at koble af fra hverdagens stress og jag og beskæftige sig med noget mere afslappende. Hver egn, hver ø, hver familie har sine traditioner. Eller det havde man, men er det stadig sådan? Hvis ikke, gør det så noget? Betyder traditioner noget? Er det noget vi skal gå op i?

Er tradition noget med at have sine aner flere hundrede år tilbage på øen? Er det noget med spisevaner f.eks. kål og fedt flæsk? Ja, jul rimer jo på sul. Er det noget, som stadig finder sted? Eller det er måske snarere tilflytterne, der gør en indsats for at udforske og bevare, medens dem der er vokset op på øen har en tendens til at kassere det gamle?

Her i elektronikalderen bliver vi bombarderet med alt muligt. Det kan godt være svært at forholde sig til. Og øboere reagerer på tidens store emner som alle andre. Vi har tit en underlig dobbeltsidig holdning til de påvirkninger vi får. Vi er f.eks. betænkelige ved for meget EU. Bange for at miste den danske krone osv. Den slags følelser kan jeg sagtens forstå. Men jeg kan så undre mig over, at vi samtidig labber alt det i os, som kommer væltende ind udefra gennem TV. Vi bliver amerikaniserede. Ja, nu er det minsandten blevet en dansk tradition at holde Halloween. En popgruppe, der vil blive til noget, synger på engelsk. Inden længe skal julegåsen vel udskiftes med en kalkun, for der spises jo altid kalkun i de amerikanske juleeventyr. Gad vide om vi kommer dertil, at børnene ikke længere ved, hvordan der leges „Tornerose“, „Bro Brille“ og „Gik mig over sø og land“.

Vi fra det rige Danmark rejser til verdens ende for at studere og beundre oprindelige skikke og kulturer, men husker vi på at bevare vore egne? De er måske ikke værd at bevare? Skal øerne se ud, have de samme faciliteter, som det øvrige Danmark for at kunne tiltrække turister, for at kunne overleve? Ja, faciliteter skal der til. Og øerne kan ikke overleve uden turistindtægten. Men hvor går grænsen? Kan småøerne bevare deres uskyld, når de har bredbånd til hele verden? Og sådan kunne man blive ved.

Vi kan selvfølgelig ikke stå stille, for omverden står ikke stille. Og det

må vi forholde os til. Vi må acceptere, at plastik og elektronik er gode hjælpemidler, og de er kommet for at blive. Men det er også sundt at tænke på det enkle, det stille. At høre juleevangeliet. At tænde lys i træet. At have nogle fredelige dage sammen med familien. Det har det moderne menneske brug for i en forjaget verden. Det er godt for sjælen og giver fred i sindet. Det skal vi også huske at huske.

Og endelig skal vi huske at stille risengrød ud til nisserne!

Seminar for fødevarerproducenter på Strynø d. 10-11. marts 2006

På seminaret vil du møde andre fødevarerproducenter fra småøerne og der vil blive god tid til at udveksle erfaringer.

Vi satser, ved det kommende seminar, på, at vi på småøerne har mange erfaringer, så programmet vil blive et miks af professionelle samt garvede producenter fra småøerne. Vi vil ligeledes arrangere forskellige workshops og café-indslag.

Emnerne vil blive:

Fødevarer sikkerhed, distribution af vores varer, hvordan kommer jeg i forbindelse med mine kunder? Hvilken kunde gruppe vil jeg satse på? Eller skal jeg satse på besøgs-virksomhed eller gårdbutik?

Der vil være indlæg af fødevarerproducenter fra småøerne om: Is, urter, marmelade, æblemost og vin til kød og pølser. Hvilken indsats har givet problemer og hvilken har givet succes?

Kom og hør og deltag aktivt i det kommende seminar, sæt kryds i kalenderen allerede nu. Og vil du høre mere om arrangementet, så kontakt undertegnede på tlf. 97 59 30 40.

Vi glæder os til at være sammen med dig!

*På vegne af Småøernes
Fødevarenetværk
Lisbeth Klode, Fur*

Færgeseminar

I dagene 23.-24. november, mødtes ca. 40 overfartsledere og redere fra foreningen Småøernes Færgeselskaber til det årlige seminar på Vissenbjerg Storkro.

Der er altid en god stemning på disse seminarer, og der er meget fagligt input. Som observatør med landkrabbebaggrund har jeg været både overrasket og imponeret over, hvad overfartsledere/skibsførere har pligt til at sætte sig ind i og holde styr på. Derfor er det arbejde der udføres af småfærgernes bestyrelse også utroligt vigtigt. Det handler på den ene side om at formidle komplicerede direktiver videre i en forståelig form. På den anden side om gennem forhandlinger med myndigheder at undgå, at tingene bliver for komplicerede. Desuden er der forhandlet fælles forsikring, udarbejdet fælles programmer osv. Ja, gennem årene har der været en række tiltag, som har gjort det lettere og billigere for de enkelte rederier.

Foreningen afholdt også sin generalforsamling. Her blev Ove Jensen Assens – Bågefærgen genvalgt som formand, og direktør for samme rederi John Koppel genvalgt som rederrepræsentant.

hl

Ø-købmændene mødtes til seminar

Seminarets overskrift var „Netværk, Viden og Erfaringsudveksling“ – 11 deltagere fra 8 ø-butikker deltog d.19.-20. nov. i Odense. Seminaret var kendetegnet ved stor lyst til at udveksle erfaringer – lige fra erfaringer med grossister og leverandører til udveksling af opskrifter inden for bake off. Og af en god stemning. Seminaret var finansieret af Skov og Naturstyrelsens midler – og arrangeret af Ø-sammenslutningen.

Udviklingschef Hans Meldgaard fra grossistvirksomheden SuperGros gav et oplæg om virksomheden og deres måde at handle med dagligvarebutikker på generelt og særligt i forhold til ø-butikkerne. Købmændene fik et større indblik i virksomheden og gav deres bud på mulige forbedringer. Meldgaard tog forslagene med hjem til videre overvejelser og handling.

Med udgangspunkt i et oplæg om

netværksdannelse blev der diskuteret livligt om hvordan og hvilke emner, der var behov for at agere fælles på. Fragtomkostninger er en stor del af købmændenes hverdag og økonomi – dette område fik Henry Larsen, formanden med sig hjem for at arbejde videre med i Ø-sammenslutningens regi. Andre vigtige emner blev drøftet, og der blev sat ansvarlige på blandt deltagerne for at sikre en opfølgning.

Et emne, der optager købmændene meget, er naturligvis kundegrundlaget. Øboerne er de meget vigtige kunder, som købmændene er meget opmærksomme på. Hvordan får man budskabet ud til øboerne om, at hvis de kun køber det, de har glemt at købe på fastlandet, så overlever butikken ikke? En del købmænd har positive erfaringer med at råbe lidt op en gang imellem. Afstand til fastlandet og færgetider har en stor indflydelse på omsætningen i

ø-butikkerne. Noget andet vigtigt er selvfølgelig også turisterne. Mange købmænd oplever, at turisterne er trofaste kunder, der sætter stor pris på eksistensen af en ø-butik.

Der var stor spredning i deltagernes erfaringer med at drive en ø-butik – lige fra 10 år til først at skulle starte op i begyndelsen af 2006. Alle fik noget med sig hjem – og havde en god mulighed for at tale med kollegaer – det sker jo af gode grunde ikke så ofte!! Der blev lavet en adresseliste – også med mail-adresser. Forhåbentligt kommer der mange mails med oplysninger om de konkrete sager, det blev besluttet at arbejde videre med. Og også udveksling af mere generelle erfaringer og informationer. Købmændene vil gerne have et seminar igen om 2 år.

Kirsten Malling Olsen, Kursusleder

Forsat fra forsiden

verden på fastlandet.

– Noget af arbejdet kan jeg klare her fra kontoret. Jeg kan designe systemerne og administrere de løsninger, jeg sælger. Og jeg kan kommunikere med kunderne, fortæller Lars.

Det er dog slet ikke alt, han kan ordne fra Endelave-adressen. For tiden bruger han i gennemsnit 3 dage om ugen på den anden side.

– Det er næsten for meget, men jeg har nogle opgaver, som kræver, at jeg er hos mine kunder til møder og for at tilpasse systemerne. Men mit mål er flere dage her på Endelave.

Ofte kræver arbejdet en overnatning på fastlandet. Blandt andet derfor har familien Møller en lille lejlighed i Horsens, så Lars ikke er hjemløs, når han er rejst.

Et liv som selvstændig IT-konsulent kan blive ensomt. Det er en branche med fart, hurtige relationer og store krav til den enkeltes præstationer. En adresse på Kongevejen, Endelave kunne forstærke isolationen.

– Som konsulent er jeg med i netværket og forretningen C2-IT, som er et samarbejde mellem 50-60 selvstændige IT-konsulenter. Det giver mig noget af den faglige og sociale kontakt, som er vigtig for mig.

– Men ellers er jeg jo også en del af fællesskab her på Endelave, og jeg

har ligesindede på øen, fortæller han. De ligesindede er bl.a. Endelave Kurveflet, Team Endelave og Dudines Vævestue. Små virksomheder, der ligesom Lars Møller har blikket rettet mod fastlandet og kunder, som absolut ikke bor på Endelave. De lever af at sælge ydelser og varer til kunder fra fastlandet.

– Som små, selvstændige erhvervsdrivende har vi noget til fælles. Og med vores forbindelse til kunder og samarbejdspartnere på fastlandet, så ligner vi også hinanden, selvom vi arbejder i meget forskellige brancher.

Spørger man Lars, hvorfor det er lykket for ham at opbygge en IT-forretning på Endelave, nævner han fire ting:

1. Han havde forretningsgrundlaget i orden, da han flyttede til Endelave: Stort kendskab til IT-branchen og kontakt til kunderne, så han ikke skulle sidde hjemme på øen og opbygge de personlige kontakter.
2. Infrastrukturen er i orden på Endelave – en bredbåndsforbindelse fra TDC og en god færgeforbindelse.
3. Han har et fagligt og socialt fællesskab i forretningsnetværket C2-IT.
4. Han kan få lavet sit virksomhedsregnskab hos en bogholder med egen forretning på øen (det er nemt, og det giver en personlig kontakt til 'bogholderiet').

*Morten Priesholm,
LEADER+ koordinator*

To varme steder på Endelave

To steder på Endelave har du siden juni 2005 kunnet koble din computer direkte til internettet – uden ledninger og uden dyre telefonforbindelser.

Et hotspot hedder sådan et område med internetsignaler, som kan fanges af en computer.

Det ene hotspot på Endelave dækker på havnen. Det andet dækker et lille område i byen.

Vil du have adgang til de luftbårne signaler, så skal du bare købe et kort hos havnefogeden eller på kroen. På kortet står en kode, som giver dig adgang til internettet i et vist antal timer. Bag det nye IT-tilbud på Endelave står Endelave.Net og Lars Møller.

mp

De danske småø-skoler ... tilbage til middelalderen!

I oktober var der atter småø-skoleinspirations-kursus, denne gang blev det til en uge på Femø!

Lærerne på øerne arbejder også om søndagen. En gruppe mødte i hvert fald op allerede søndag for at mødes med kollegaer fra Sverige, Finland, Irland, Skotland og Frankrig. Det blev til et par meget spændende døgn, hvor vores skoler blev vendt og drejet for at finde forskelle og ligheder. En viden der skal bruges som udgangspunkt for blandt andet at finde ud af, hvordan et eventuelt samarbejde på tværs af farvandene kan finde sted. Dette styrede Kirsten, projektmedarbejder i Ø-sammenslutningen, ganske flot. De to døgn sluttede mandag aften med fællesspisning, sang og dans. Vi var alle på gulvet til en gang skotsk/irsk dans! Der blev der gjort ihærdige forsøg på at komme med i „Lord of Dance“-truppen – der skal dog nok øves lidt mere. Vi havde lettere ved at følge Henry og Marianne, da de spillede op til fællessang.

Dans og bevægelse på Tunø

Tirsdag morgen var vi os selv – vi er Agersø, Anholt, Endelave, Omø, Sejerø, Tunø og Lyø/Avernakø. Vi hilste på „de gamle“ og bød de nye velkomne i ø-skole-regi. Det er vigtigt for vores samarbejde, at vi får sat ansigter på de navne, vi kender fra vores netarbejde. Dejligt at så mange nye kom. Så startede maskinen! Der skulle planlægges, inspireres, læres og lyttes! Måske var det dansen mandag aften samt folkeskolens fokus på krop/bevægelse/kost, der gav ideen til vores næste fælles lejrskoleprojekt? Næste skoleår mødes vi på Tunø med dans og bevægelse på programmet. Udover lejrskolen brugte vi tid på at lytte til hinandens glæder/ideer og sorger/bekymringer. Det sidste kommer vi ikke uden om i en tid, hvor der står kommunesammenlægninger på programmet. Vi fik ny inspiration af hinanden og af de instruktører vi havde hentet udefra. Blandt andet skal det nævnes at ALLE har glæde af at trække på smilebåndet 5 minutter hver morgen. De fem minutters „mundgymnastik“ giver energi til resten af dagen!

Det er ingen joke, man skal huske at smile og grine – også af sig selv!!

Middelalder som fælles projekt

Vi brugte også tid på at planlægge et fælles projekt. Dette medførte, at middelalderen har præget vores skoler her i løbet af november. Skolerne har været omdannet til klostre på Valdemar Sejrs tid. Vi har arbejdet som nonner og munke, arbejdet med datidens lægekunst, været i kamp („fik såmænd lige Dannebrog med hjem fra Tallinn“), været på tinge for at afklare en strid om en bisværme og meget, meget mere. Hvad vi ikke nåede på kurset planlagde vi hjemmefra over nettet. Nu er det slut og vi er allerede i gang med lejrskolen samt finde ideerne frem til næste kursus.

Flere skoler er velkomne

Til sidst en tak til Ø-sammenslutningen for støtte og opbakning! Til de ø-skoler/kolleger der ikke var med – tag med næste gang – uge 41 i 2007. Sæt kryds i kalenderen nu og få vikardækning på, så alle kan komme med, det er godt at være sammen. For endnu en gang måtte vi erkende, at selvom vi ikke kan ses hver dag, har vi mange fællestræk og er i stand til at arbejde sammen og hjælpe hinanden, det kræver blot en ting, at man vil – det er jo læreprocessen i sin enkelthed. Om vi ikke manglede noget? Jo, TID! Vi kunne have brugt meget mere tid til

Kommunalvalg på øerne

Mange følte sig kaldede, men få blev de udvalgte. Således også på småøerne. Det overraskende er dog, at der faktisk blev valgt nogle øboere ind i de nye storkommuner. Ja, i den ny Skive kommune er det en øbo, nemlig Flemming Eskildsen fra Fur, der har sat sig i borgmestertolen. En Furbo mere, Mildred Fog, blev også valgt.

Fra Orø blev Ole Nielsen valgt til Holbæk Kommune og Nicolai Nicolaisen blev valgt til Region Sjælland.

Fur og Orø er jo de to mest befolkede af småøerne med hver ca. 1.000 indbyggere, så det er naturligt, at det er derfra nogen er blevet valgt: Men også på Strynø med 214 indbyggere, hvor 3 øboere stillede op til valg, der lykkedes det Karl Møller Knudsen at blive valgt til Langelands Kommune.

hl

at høre om hinandens skoler, planlægge, etc. og som altid måtte vi erkende, at værts-øen fik vi ikke set meget af. Men det vi så, var en smuk ø med en fantastisk masse frugttræer! Det kan godt anbefales at tage en tur til Femø, der er så flot og så laver de god mad! Er transporttiden et problem? Niks, der er landingsplads lige ved siden af kroen!

Jane Madsen, Lyø skole

Førstehjælpskurser på finansloven

De små øer har vundet gehør for ønsket om at styrke akut-beredskabet på øerne. I finanslovsforliget mellem regeringen og Dansk Folkeparti er der i 2006 afsat 1 mio. kr. til gratis førstehjælpskurser for øboere. Det er uvist, hvordan pengene skal administreres, det skal vi have fundet ud af.

Kjeld Tønder Hansen, Strynø, fortalte i øvrigt på repræsentantskabsmødet om et års erfaringer med et frivilligt akut-beredskab. Gruppen af frivillige førstehjælpsuddannede har været tilkaldt ca. 20 gange. I langt de fleste tilfælde har den frivillige gjort en forskel ved blot „at holde i hånden“ indtil ambulancen var fremme. Indtrykket er, at beredskabet har været med til at øge tryghedsfølelsen.

cj

Fåreholdere på kursus

Fårehold, som her i det smukke marskland på Mandø, er en af mulighederne for ø-landmanden

13 fåreholdere fra småøerne deltog i begyndelsen af november i et to-dages kursus på Bygholm Landbrugsskole arrangeret af Småøernes LEADER+.

Kursisterne får nu tilbud om at få besøg af en eller flere af de konsulenter, som underviste på kurset. Der er tilskud til besøget, og kursisterne skal selv kun betale 50% af udgifterne. Med til kursusforløbet hører også et lille nyhedsbrev målrettet fåreavlere på småøerne, som bliver sendt til kursusdeltagerne med ujævne mellemrum frem til juni 2006.

Den 8. og 9. februar mødes vi igen. Denne gang vil vi sætte fokus på to emner, som kursisterne var med til at vælge på Bygholm-kurset:

1. praktisk fårehold (med et gårdbesøg)
  2. huldvurdering, kødkvalitet, udskæringer og forarbejdning.
- Anne Nymand, Cimbrerdyrlægerne, deltager igen og tager med os på besøg i en fårebesætning. Her vil vi bl.a. snakke om sundhed, fodring, huldvurdering og økonomi.

På kurset skal vi også sammen

med en slagter skære et lam op. Vi ser også på nye udskæringer og diskutere, hvordan de enkelte udskæringer kan tilberedes, emballeres og sælges.

Hvis 'nye' kursister har lyst til at deltage i februar-kurset er de velkomne, kontakt mig på tlf. 38 33 00 67 eller mp@danske-smaaoer.dk. Hvis man blot ønsker at modtage nyhedsbrevet om fåreavl, så er henvendelse også velkommen.

*Morten Priesholm,
LEADER+ koordinator*

Temamøder for landmænd

For at give landmændene på småøerne nye chancer for at forny deres viden afholder Småøernes LEADER+ temamøder om landbrug. De to første møder er afholdt

Den 17. november var 7 landmænd fra Avernakø og Lyø samlet på Lyø for at høre om både frøavl og oksekødsproduktion. Det var en intens og udbytterig dag med to gode oplægsholdere.

Den 24. november foregik det på Endelave. Her mødte 20 endelavit-

ter op for at høre om betydningen af Natura 2000 for landbruget og de nye muligheder for tilskud til både drift og diverse projekter. På dagens program var også et oplæg om et konkret projekt, som skal fremme afgræsningen af strandenge på Endelave.

Endelavitterne deltog engageret i debatten og fik i løbet af dagen nye synsvinkler på landbrugets rolle. En ting stod klart: Landmænd i Natura 2000 områder skal belave sig på at tænke nyt, hvis deres bedrift skal udvikle sig til virksomhed, som stadig

er levedygtig om 5-10 år. Men der er udviklingsmuligheder, lød budskabet, og nye tilskudsordninger vil være med til at støtte de initiativrige og fremsynede landmænd.

„Fremtiden tilhører dem, der forbereder sig på den“, som en af oplægsholderne på Lyø udtrykte det.

*Morten Priesholm,
LEADER+ Koordinator*

✱

Ø-runde 2005

På det årlige repræsentantskabsmøde i Sammenslutningen af Danske Småøer, der foregik i dagene d. 5.-6. november, er der tradition for, at hver ø fortæller kort og godt om siden sidst. Til årets møde var vi 21 øer repræsenteret, og her er i stikordsform, hvad ø-repræsentanterne fortalte

Erik W. Hansen, Lyø

Årets begivenhed på Lyø har nok været Ølympiaden. Om fredagen havde vi 140 til spisning og om lørdagen over 200 deltagere. Vi har haft et flot jubilæum på øen, i det vores avisbud på 83 år, netop har kunnet fejre 25 års jubilæum. Lyø Kro har med succes arrangeret måneskinsture. Ø-lejren på Lyø er velfungerende og et nyt tilbud til turisterne på Lyø er Rasmus' og Mette's nye ferielejligheder. Der er noget uvished om, hvordan det skal gå med færgen. Den er gammel og trænger til en udskiftning. Og så har der været noget polemik om vores campingplads/teltplads, som ikke er „godkendt“. Vi håber, den kan bestå, der foregår masser af ureglementeret camping på øen, som vi gerne vil have begrænset.

Jytte Hegelund, Nekselø

Der er ikke den store udvikling på vores fredede ø. Men færge-diskussionen er der god gang i. Vores gamle færge har ligget på land siden juni for at blive gjort i stand, hvorvidt den skal forlænges eller helt totalrenoveres, er ikke afgjort. Vi bliver imens betjent af afløserfærgen „Habelit“, der dog kun kan tage passagerer. Så vi er glade for, at den gamle Omø-færge en gang om ugen besejler øen, så vi kan få gods over.

Ole Odsgaard, Omø

Vi har dannet en bosætningsgruppe, der har søgt og fået tilsagn om land-distriktsmidler. Og på vores „Åben ø-dag“ i foråret havde vi 90 besøgende. Vi har mistet vores dygtige sygeplejerske, der har fået nyt job, og vi har været igennem to ansøgningsrunder for at finde en ny.

Vi bliver en del af Ny Slagelse kommune, hvor vi har sikret en fortsættelse af vores ø-udvalg, hvortil 2 repræsentanter fra Agersø og 2 fra Omø bliver valgt. Vi har gjort opmærksom på, at man bør fortsætte støtteordningen til unge, der må flytte fra øen for at begynde på ungdomsudannelser.

Vi har haft en nyfødt på øen, men

Marianne Elsborg, Avernakø

Vi er en helt ny bestyrelse i beboerforeningen og vi skal lige finde vores egne ben at stå på. Vores „Åben-ø-arrangement“, grundlovsdag, var ingen succes, det dårlige vejr og at man skulle betale for færgefart, har holdt mange væk, tror vi.

familien er desværre flyttet fra øen.

Ole Aagaard, Orø

Der er sket et markant fald i antallet af elever på vores skole. Fra 67 til 45 elever. Vi får ikke et ø-udvalg i Holbæk kommune, men der er dannet et lokalforum, hvor repræsentanter fra Orø også har sæde. Vi har valgt 5 Orø-boere til udvalget. Der var 9 kandidater på valg til lokalforum, og vi havde indført stemmeret fra 16 år og opefter, så de unge på øen også får indflydelse.

Lone Nielsen, Sejerø

Vi har et børneboom på Sejerø og masser af aktivitet. Nyt musik- og kulturhus, hvor der har været udstilling af værker af dels fastboende samt fritidshusejere. Vi har sommerjazz og fodboldarrangementer. Vi har fået et nyt spisehus i tilknytning til nye ferielejligheder. Og vi har fået en golfbane på øen.

Vi bliver nu en del af Kalundborg kommune, og vores borgmester har

Vores havnekiosk er lukket, men vi har stadig en dygtig købmand med et godt udvalg. Og i sæsonen tilbyder købmanden også grill-retter.

Vores kunsthall, der udstiller værker af dels lokale kunstnere og inviterede, kører på andet år og er meget velbesøgt.

Vi prøver at overtage øens gamle skole, der blev nedlagt i 1990, fra kommunen. Den tiltrængte renovering af bygningen er blevet udsat, år efter år. Vi tænker den brugt til aftenskole-aktiviteter, men også som naturskole, evt. i samarbejde med Trente Mølle, er en idé vi arbejder med.

Det er et stort problem, at det nyrenoverede havnemiljø i Faaborg Havn har indskrænket parkeringsmuligheder.

Vores ø-udvalg bevares i den kommende storkommune.

gjort meget for, at vi kommer godt på vej i den nye kommune. Dog er vores ø-udvalgs skæbne uvis.

Vores præst er stoppet i sin tjeneste og det er vi meget kede af.

Til vores mange børn er vi ved at etablere en Naturbørnehave.

Martin Jørgensen, Skarø

Ikke de store forandringer siden sidste år. Øen har været en del i medierne, bl.a. pga. 80-året for Achton Friis rejse med „Rylen“ til de danske øer. Vores købmandshandel er stadig til salg, men er stadig i drift. Vi har haft besøg af vores kommunale ø-udvalg, som vi stadig får en repræsentant i, og jeg tror, at de fik indtryk af, at Skarø er en driftig ø.

Normalt så vil Skarø-børn som oftest gerne være landmænd, når de bliver store. Men færgepersonalet tager sig så godt af børnene på overfarten, at en enhver rask Skarø-dreng eller pige nu vil være matros, når de bliver store.

Lis Werner Hansen, Strynø

Egentlig er jeg barselsvikar for Stina, der netop har født en dreng. Og vi har netop indenfor et år fået 6 nyfødte, så vi er stadig i vækst. Børnehaven har måttet udvide, og er øens største arbejdsplads.

Det mere alternative landbrug er i fremdrift på øen. Der er blevet etableret en bær-plantage på øen, som også skal producere kvalitetssyltetøj. Købmanden på øen har en stigende omsætning og vi har en iværksætter, der tilbyder billig bredbåndsforbindelse til de fynske øer.

Smakkecenteret skal udvides for 10 mio. kr. og der skabes en ekstra arbejdsplads. Det har ikke været uden sværds slag, det har skabt en del debat om, hvor mange turister øen kan magte. Vores skole har haft 100 års jubilæum, som blev flot fejret, med gæster fra fjern og nær.

Vores ældreboliger er færdige, men kun en er udlejet, reglerne for udlejning er nok for skrappe.

Vi diskuterer ø-udvalg, men det er uvist om det bliver etableret i Langeland kommune.

Knud Madsen, Tunø

Vores havn er blevet renoveret, og vi har fået nyt pakhuis, Et færgedudvalg er blevet etableret, som skal kigge på færgesplanen. Vi skeler til Samsø, som med succes giver rabat til rejsende om vinteren. Det giver flere gæster i ydersæsonen.

Johannes Balslev, Birkholm

På vores lille ø med ca. 5 fastboende bevares det kommunale ø-udvalg. Der skal findes en ny bådfører til postbådsruten, når den

Eva Terkelsen, Bjørnø

Vi er en børnerig ø, 14 ud af de ca. 40 beboere er børn. Vi har en del uenighed på øen vedr. landbrugsjord på øen, hvoraf en del er ejet af folk på fastlandet. Vi har planer om at etablere et medborgerhus, men vi er ikke helt enige om placeringen. Det aktuelle projekt er blevet bragt for Naturklagenævnet, hvor vi nu venter på en afgørelse. Vores „Åben ø-dag“ var også præget af dårlig tilslutning pga. det dårlige vejr, mens „Øhavets dag“ i sensommeren gav mange gæster til Bjørnø.

Vores færge sejler godt og har en god økonomi.

Vi har stadig en fast sygeplejerske i ca. 30 t. om ugen, men ingen afløser. Om sommeren har vi sommer-læge.

Vi arbejder for at få en selvkørende ambulance, så vi ikke behøver at være traktortrukne. Vi vil gerne have bygget 3 nye ældreboliger.

Vi har i øjeblikket 6 elever på skolen, efter sommerferien har vi kun 2 elever, så vi kæmper for at få nogle børnefamilier til øen.

Tunø Festival har det godt, den har et samlet musikbudget på 800.000 kr., men der sælges maks. 1.500 billetter. Festivalen har stor betydning for købmand, kro, mv.

nuværende snart lægger op. En ny bådfører skal medbringe egen båd og det er et krav, at bådføreren bosætter sig på øen. Fra øens side har vi krævet, at vi bliver betjent af en bedre og hurtigere båd, at den har en fleksibel sejlplan og også kan bruges til „taxa-sejls“ . Dette er, til vores glæde, blevet meget positivt modtaget af kommunen. Det vil kunne nedsætte sejltiden til Marstal med 25 minutter og hvis vi får forbindelse til Skovballe havn på Tåsinge, så kan den tur gøres på 10 minutter. Det har fået flere til at overveje at flytte fast til Birkholm.

Endelig har vi fået en ny hjemmeside på www.birkholm-beboerforening.dk

Linda Ulfkjær, Venø

Venø bliver en del af Struer kommune, der bliver lagt sammen med Thyholm. Vibeke Fenger, som vi kender fra Dansk Småø Turisme, stiller op til det kommunale valg.

Venø Fishfarm gik konkurs, men er overtaget af en lokal venøbo og en investor udefra.

Skolen er jo blevet nedlagt, men Børnehuset, som også tog sig af SFO er blevet omdannet til en integreret institution.

Vi er meget plaget af mosegrise, der især er en plage for kartoffelavlere og ved nyttilplantninger. Derfor har vi søgt om lov til at udsætte lækatte.

Vi er ved, i samarbejde med Struer Museum, at etablere en Vikingebåd-plads på øen.

Svend Aage Hansen, Aarø

„Brummers Gård“, der oprindeligt blev indrettet med ferielejligheder og købmandsfaciliteter, blev efter Aarø-fonden måtte opgive projektet overtaget af en entreprenør, men der sker ikke noget, det står og forfalder.

Heldigvis har vi en god købmand på den anden side, ligesom vi også har lidt dagligvarehandel på campingpladsen. Desværre har vi ingen spisesteder på øen udover havnegrillen.

Vi har indviet en ny naturlegeplads. Vi prioriterer stadig nye sommerhuse på øen højt og har også et kolonihaveprojekt i gang. Men vi har også en diskussion ml. de der vil have fred og ro og de der vil have udvikling.

Vores kombinerede Grundlovsfest og „Åben-ø-dag“ var også i år en suc-

Fortsættes på næste side

Poul Vestervig, Femø

Det går godt på Femø. Vi er en ny bestyrelse i beboerforeningen. Vi vil have mere indflydelse i kommunen og på færgedriften. Og vil arbejde for at øge turisme og bosætning. Og så er der sat gang i et historisk samarbejde ml. Askø, Fejø og Femø. Vi har holdt et konstruktivt møde, hvor konklusioner er sendt til kommune og presse.

Vores nedlagte skole er blevet solgt. Den har hidtil været brugt som forsamlingshus og til brug for hjemmeplejen. Vi ville gerne have haft klausuler indbygget i salgsaftalen, men vi har fået lovning på, at vi fortsat kan bruge en del af skolen som forsamlingshus.

Vi har stadig vores Jazzfestival og ø-lejr, og der er planer om at

etablere et Wellness-center på øen.

Vores havneprojekt går godt og forventes færdigt til sommeren 2006.

til den kommende Svendborg kommune, har vist sig imødekommende overfor Drejø og øens udfordringer og muligheder.

Vi er glade for vores halvtidspræst på øen, der er meget aktiv i lokalsamfundet. Og vi er glade for vores gode samarbejde med Skarø-boerne.

Børge Birkmose, Endelave

Vores befolkning er svagt stigende, der går 15 elever i vores skole, hvor der er kommet nye lærerkræfter til. Og så er der etableret legestue for de helt små børn.

Ellers er der lidt omvæltning i erhvervet på Endelave. „Dudines Vævestue“ er sat til salg, og det er øens campingplads også. Og Lægeurtehaven halter lidt, det er svært at skaffe midler til driften.

Og i landbruget, der lægges meste af jorden ud til græs, men der er ikke kreaturer nok til afgræsning. Men vi har stadig 2 malkekvægsbrug samt lidt svineproduktion.

Vores ø-udvalg fortsætter i den ny kommune. Og vi har 2 læger der deler en stilling på øen, og har også sygeplejerske og hjemmehjælp.

Holger Lundgaard, Fur

Fur Bryghus har næsten medført en omvæltning på øen. Massevis af busser med turister besøger øen og bryghuset. Vores skole har fået en tilgang på nye 14 elever. Molér-industrien lever og har det godt på øen. Vi er i gang med lave en ny hjemmeside på øen, så det er vi ude og lede efter penge til. Heldigvis har vi nogle lokale fonde vi også kan søge. Kommunens borgmester bor på Fur, det håber vi, han fortsat gør i den kommende storkommune. Og vi har planer om at holde åbent-hus på Fur for den kommende storkommunes øvrige indbyggere.

Jørgen Overgaard, Hjarnø

Vi har et projekt i gang, hvor planen er at etablere en ny lystbådehavn. Men projektet er i modvind, ikke alle er lige tilfredse med placeringen, så nu skal det igennem en klageproces. Vi har et spændende erhvervstiltag, hvor en øbo arbejder med adaptering af motorbåde. Vi prioriterer et styrket sygdomsberedskab på øen højt. Vi har altid haft et godt samarbejde med kommunen i ø-spørgsmål, det håber og forventer vi fortsætter i den kommende storkommune.

Fortsat fra forrige side

ces. På trods af, at det var en kold dag, så havde vi ca. 640 gæster.

Vores ø-udvalg bliver opretholdt og det fungerer fint!

På Aarø takker vi Lyø for det fine Ølympiade-arrangement.

Jacob H. Lund, Agersø

Vores nye købmand på øen fungerer fint. Desværre stopper vores lærer-par ved skolen, Hasse og Irene, efter sommerferien. Det bliver et savn, men vi håber så, at vi får nogle nye, gode lærer-kræfter.

Vi er skal til at koordinere de mange hjemmesider på øen og skabe et bedre samarbejde mellem de forskellige foreninger. Og vi planlægger at afholde et „Åben-ø-arrangement“ i 2006.

Og så har vi haft besøg af europæiske ø-landmænd i forbindelse med et Interreg-seminar.

Ebbe Larsen, Anholt

I forbindelse med generalforsamlingen i vores borgerforening nedsattes et underudvalg, der mere målrettet skal arbejde for øens udvikling. Og til vores egen overraskelse, så har kommunen sponsoreret 50.000 kr. til udviklingsarbejde, som vi blandt andet vil bruge til workshoppen „Anholt, et lokalsamfund i Nørre Djurs kommune“.

Vores færge sejler fint, men har stadig problemer med personalemangel. Og det er et problem at en stor del af mandskabet bor på fastlandet.

Vores havnefoged melder, at det har været en god sommer-sæson på havnen.

Kisser Christensen, Baagø

Vi har mange aktiviteter i vores beboerforening. F.eks. fælles ture og grill-aftener. Og så har vi fået etableret et hus, hvor øens gæster kan gå ind og nyde deres madpakke i tørvejr. Vi har haft besøg af Folketingets Ø-kontaktudvalg og vi er af den opfattelse, at det har hjulpet. For vi debatterede havnevedligeholdelse, eller mangel på samme. Og 3 uger efter besøget, der gik kommunen i gang med at udbedre nogle af de værste skader.

Vi har fået melding om, at det kommunale ø-udvalg nedlægges, men at der skal ansættes en person, der skal være bindeleddet til landdistrikterne.

Margit Lolk, Drejø

Drejø har jo ellers haft ry for at være en ø regeret af kvinder, men nu er der kommet mænd i beboerforeningens bestyrelse og Lars Helbro er ny beboerformand. Vi er en efterlønnere- og pensionist-ø, der er blot et barn på 3 år. Og efter vi har mistet vores sygeplejerske, så har det sat yderligere skub i affolkningen. Men nu har vi for første gang en gravid øbo, så noget tyder på, at børnetallet bliver fordoblet.

Vores kro og købmand er sat til salg, men købmanden har stadig åben et par timer om ugen. Gudmes borgmester, der er en af borgmester-kandidaterne

21 øer til møde

Da ø-repræsentanterne mødtes til Ø-sammenslutningens repræsentantskabsmøde, var der besøg af både en fremtidsforsker og en Fødevarerminister, ligesom der også var tid til en mere generel debat

I modsætning til generalforsamlingerne i Sammenslutningen af Danske Småøer, så er der ved repræsentantskabsmøderne langt bedre tid til en almen debat, hvor det er tilladt at tænke og tale højt og kreativt.

I år var temaet „Visioner for fremtidens landdistrikter“. Og det havde Birthe Linddal Hansen fra Institut for Fremtidsforskning flere bud på. Hun pointerede bl.a. at der er parallelle trends, som også giver de små øer udviklingsmuligheder. Nok er der en stærk søgning til de store byer, som næppe stopper, men der er også en anden trend, at folk ønsker bedre tid, det nære samfund og oplevelser. Vel at mærke uden at „stå af samfundet“ for med teknologien er vi rykket tættere på fastlandet. Selvom man bor på en lille ø, så kan den nærmeste storby godt være New York. Vi har råd til at betale for mere og har et stigende behov for „følelsesforbrug“, hvad enten det er i form af ferieoplevelser eller forbrug af regionale kvalitetsprodukter, der fortæller en historie. Og det kan øerne tilbyde bl.a. med værdierne ro, balance, natur, sammenhold og genkendelighed. Birthe L. Hansen stillede følgende mulige scenarier op for øerne:

Soveøen – Der bor få folk, flest pensionister og meget få unge mennesker og de der bor på øen arbejder sjældent på øen. Folk bor der pr. tradition. Turisterne er de eneste der skaber liv.

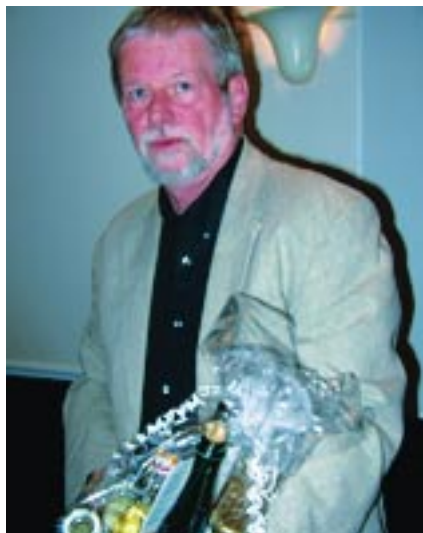
Naturparadis – Øerne tiltrækker mange folk, som ønsker at bo tæt på naturen i fredelige omgivelser. Folk bor der for naturoplevelserne, overskueligheden, freden og stilheden

Lokal-øen – Velfungerende lokal-samfund, aktivt civilsamfund, høj grad af selvforsyning, små skoler, genkendelighed og byfester. Folk bor der for sammenholdet.

Glokal-øen – Småøerne er i dag koblet op på det globale videnssamfund. Mange bor på øen, men er ansat overalt i verden. Øerne er koblet langt mere på resten af samfundet.

En særlig pulje for øerne?

I Sammenslutningen af Danske Småøer vil man gerne byde ind på at være en egen aktionsgruppe med egen udviklingsplan og koordinator i det kommende landdistriktsprogram. Og Fødevarerminister Hans Chr. Schmidt havde taget imod en invitation til debat og deltog i søndagens program, hvor han holdt et oplæg om Landdistriktsprogrammet for 2007-2013. Landdistriktsprogrammets fornemmeste opgave er at fremme vækst og udvikling i landdistrikterne, og der er der afsat en mia. kr. pr. år til i programmet. Selvom vi danskere er dem i Europa, der bruger flest penge på nye køkkener, men færrest penge på mad, så kan en af udviklingsmulighederne være at fremme nicheproduktion af kvalitetsprodukter med en god historie. Og der har øerne gode forudsætninger. Men landdistriktsmidlerne skal eks. også kunne bruges til håndtering gylle.

Trofast myndig mødeleder

Siden Jens Clausager, der i dag arbejder som informationschef i landets 4 største boligelskab, Domea, i 1988 var med til at arrangere et fælles møde for alle vores øer, så har han praktisk talt været mødeleder ved alle større møder i Ø-sammenslutningen. Og nogle øboere kan sikkert også huske Jens som primus motor i arbejdet med småøernes tænketank. Jens sørger myndigt for, med et glimt i øjet, at øboerne holder sig til dagsordenen og at programmet holder. Tak for det, Jens!

For lugtgenerne på landet skal der gøres noget ved! Og det er planen, at hver kommune skal have en landdistriktskoordinator, som bl.a. har til opgave at forankre programmet på et niveau, så græsrodderne kan følge med. Den såkaldte LEADER-metode får en vigtig plads i programmet. Og Hans Chr. Schmidt ville ikke afvise, at der kunne være mulighed for en særlig pulje i programmet til småøerne, og inviterede Sammenslutningen af Danske Småøer til møde med ham og hans embedsmænd for en snak om mulighederne. En invitation vi straks tog imod!

Mulige indsatsområder

I den efterfølgende debat om, hvilke indsatsområder der evt. skal prioriteres i en egen udviklingsplan, kom der mange forslag. Lige fra støtte til turisme, evt. tænkt sammen med kvalitetsprodukter, støtte til mikro-virksomheder, bosætningsarbejde, støtte til nytænkning indenfor transport, bosætningsstøtte til servicevirksomheder, nytænkning i landbruget, samt kunst og kultur. Idéerne var mange, og en ting var alle enige om: Det er vigtigt med en egen koordinator med et godt lokalkendskab.

Formandens time

Den sidste time før de 21 øer gik hver til sidst, indledte formand Henry Larsen med en generel orientering om aktuelle aktiviteter. Om sin deltagelse i Indenrigsministerens rådgivende udvalg og i tænketanken om nærdemokrati. Om Dansk Småø Turisme, som vi har måttet opgive at køre videre på trods af, at det har været et godt projekt, hvor Vibeke Fenger har gjort et flot markedsføringsarbejde. Men netværksdeltagerne vil fortsætte arbejdet i eget regi. Om ESIN og det fælles Interreg-projekt. Henry Larsen afsluttede med en opfordring til at opdrage lokalpolitikere i de nye kommuner til at være opmærksom på øerne og de særlige forhold, der gør sig gældende her. Og tilbød i øvrigt, i erkendelse af, at de mange nye øboere måske ikke kender til Ø-sammenslutningen, at komme ud på øerne og fortælle om Sammenslutningen af Danske Småøer.

Den følgende debat

Debatlysten var stor, og vil her blive
Fortsettes på næste side

cj

Forsat fra forrige side refereret i stikordsform. Om Ø-posten, der efterlystes nogle øbo-portrætter, som kan være spændende læsning, og der blev advaret imod at lade Interreg-projektet fylde for meget i bladet. Der blev spurgt om man kan etablere

en form for fælles indkøbscentral for øboere. Og der blev talt for at alle øboere burde kunne rejse gratis til alle øer, det vil kunne binde øerne tættere sammen. En idé var at skabe en kulturel forening for alle øernes pensionister. At skabe en standardiseret vel-

komstpakke til alle nye tilflyttere, hvor Ø-sammenslutningen også kan fortælle om sig selv og dens arbejde. Der blev slået et slag for Ølympiaden, glem ikke at støtte op om den. Og endelig blev der uddelt ros til formandskabet og det gode møde, men også udtrykt ærgrelse over, at ikke alle øer møder op. Men trods alt, 21 øer ud af 27 havde valgt at bruge en weekend på at diskutere politik og visioner!

Claus Jensen

KALENDER 2006

13. januar:	Bestyrelsesmøde i Sammenslutningen af Danske Småøer
19. januar:	Møde i Folketingets Ø-kontaktudvalg
3.-5. februar:	Seminar på Strynø for børnepasningspersonale på småøerne
8.-9. februar:	Fåreavler-kursus
1. marts:	Ansøgningsfrist til Skov- og Naturstyrelsens §4 midler (ø-støtte)
10-11. marts:	Småøernes Fødevarenetværk afholder seminar
20. maj:	Generalforsamling i Sammenslutningen af Danske Småøer på Aarø

Dansk Småøturisme er lukket – og fortsætter

Efter 8 års virke stoppede Dansk Småøturisme i vores regi d. 1. november. Det var ikke længere muligt for os at skaffe finansiering til projektet.

Fra starten var det vores ambition, at turistprojektet, efter en indkøringsperiode, skulle være selvfinansierende. Det viste sig dog, at vi var for optimistiske. Grundlaget på småøerne er simpelthen ikke stort nok. Vi har derfor år efter år måttet bruge vores fantasi til at finde ekstra midler. Men nu var alle muligheder udtømt.

Turistprojektet har gennem alle årene været ledet af Vibeke Fenger. Det har hun gjort dygtigt og engageret. Vi har kun hørt ros og tilfredshed fra såvel øernes turisterhverv, som fra gæsterne. Og Vibeke har været meget dygtig til at få omtale i pressen. Derfor skal der også herfra lyde en tak for indsatsen og for et godt samarbejde.

Der arbejdes dog fortsat på en fælles indsats for at promovere småøturisme fremover. På turistseminaret i april blev der nedsat en arbejdsgruppe, som skal prøve at fortsætte samarbejdet mellem øernes turistudbydere, men med et lavere budget. Gruppen har Agnethe Nørgård fra Anholt som kontaktperson. Herfra vil vi varmt anbefale småøernes turistudbydere at bakke op om det nye netværk. Vi tror et samarbejde vil være til fælles gavn.

Henry Larsen

Turisme-seminar på skotske øer

I slutningen af februar, formentlig uge 8, afholdes der, som et led i det fælles-europæiske Interreg-projekt, et turisme-seminar på en af de skotske øer. Desværre kender vi ikke den nøjagtige dato endnu. Hvis der er en dansk øbo, der helt eller delvist lever af turisme, som har lyst at være en aktiv del af et sådant seminar, så kan man søge om deltagelse i seminaret. Send en skriftlig begrundet ansøgning til sekretariatet. Vi har mulighed for at sende 2-3 deltagere af sted.

cj

Harefangst på Lyø

En gammel tradition i det sydfynske øhav, harefangst uden krudt og kugler, men med net, blev den sidste weekend i november, genoptaget for en dag. Før i tiden var det en tilbagevendende begivenhed, og mange af de levende harer blev eksporteret til eks. Frankrig. Nu er denne jagtform forbudt, men en sjælden gang imellem gives der dispensation til fangsten, hvis dyrene udsættes andre steder i Danmark. Og dispensation havde Lyø fået, og det meste af øen var involveret i fangsten. Udbyttet var 30 harer, de 12 blev sendt til den lille ø, Halmø, resten slap med skrækken og blev sluppet løs igen.

cj

Møde i Irland om ø-natur og identitet

Hvordan styrker indbyggerne på europæiske småøer deres livsbetingelser samtidig med, at de finder en levende balance mellem, hvordan de opfatter sig selv såvel som øens natur?

I dagene 8.-11. november mødtes øboere og andre involverede fra Irland, Sverige, Skotland, Finland, og Danmark på Bere Island i det sydvestlige Irland for at undersøge de nærmere betingelser for nogle levedygtige svar på ovenstående spørgsmål. Andre møder i det fælles europæiske ø-projekt har været betydeligt mere praktiske og konkrete i deres tema, men her havde den irske projektgruppe valgt at fokusere på et mere flydende emne, idet spørgsmål omkring natur og identitet må blive bredere og mere fordybende i deres karakter.

Bere Island er ikke en typisk „irsk“ ø, dvs. afsondret, forblæst og klippefast, men risikoen for ikke at kunne nå frem overhovedet pga. novemberstorme, som andre irske øer må leve med, havde fået projektgruppen til at lægge mødet her i en af Irlands sydvestlige fjorde, hvor øen trods masser af regn, blæst og tidevand ligger noget mere i læ, ikke mindst med en færge-sejlads på bare 10 min. til fastlandet. Men dette gør bestemt ikke øen mindre vanskelig at bevare som et samfund i bæredygtig udvikling!

Mødet omhandlede dels øens plan for og erfaringer med en bevaringsplan, som blev søsat i 2002, dels nogle mere overordnede tanker omkring småø-identitet og småø-livsformer. Bere Island's bevaringsplan iværksætter således fire visioner: 1) At øboerne kan leve og arbejde tilfredsstillende og være i stand til at opfylde deres sociale og rekreative behov; 2) at traditionelle færdigheder og livsformer bliver værdsat og holdt ved lige; 3) at økonomisk udvikling går hånd i hånd med omsorg for øens naturmæssige og kulturelle arv, og 4) at ø-samfundet har stor indflydelse på, hvilke former for udvikling, som fremmes. Og især, at denne udvikling er på linie med øboernes øvrige visioner.

Og heri muliggjorde de to dages program en afgørende tankemæssig kobling af planerne for denne ø med

Jørgen Rasmussen fra Omø holdt på seminaret et oplæg om ø-liv, værdier og samspil med naturen

en diskussion af ø-værdier i et mere generelt perspektiv. Især de værdier, som spiller en central rolle i fremtidens bestræbelser på at fremme øer, som uundværlige dele af den nationale kultur, i og med deres positive indflydelse på fastlandet og storbyens livsformer.

Personligt bidrog jeg med et oplæg om muligheden af en såkaldt ø-filosofi, som bl.a. stiller spørgsmål som „Tænker vi anderledes, fordi vi er omringet af havet?“, „Hvilke ø-værdier bør samfundet lade sig inspirere af?“ og „Hvilke betydningsfulde ligheder findes der mellem europæiske småøer trods alle forskellene?“. Dette møde med øboere fra 4 andre lande viste tydeligt, at vi har en masse at byde på m.h.t. identitet og moderne livsformer: F.eks. en tilknytning til naturen, som også skaber respekt for menneskelig

forskellighed, og en vilje til at opfatte sig selv i en større historisk sammenhæng, hvor man som øbo selv kan sætte sine tydelige spor. Disse ideer skal først og fremmest gøres synlige i nogle større politiske sammenhænge. Øboere rummer dem jævnt hen allerede og skal selvfølgelig pleje dem, mens mange miljøer på fastlandet måske først skal til at genopdage dem og medtænke dem i fremtiden.

Det europæiske seminar blev en spændende præsentation af, hvordan en irsk småø har taget fat på at arbejde bevidst med sig selv midt i en stadig mere globaliseret verden.

Jørgen Rasmussen, filosof, Omø.

Seminar for børnepasningspersonale

I weekenden d. 3.-5. februar afholdes der seminar for dagplejere, pædagoger og medhjælpere på de små øer. Udover at være et forum for erfaringsudveksling har kurset temaet „Den vanskelige samtale imellem professionelle og forældre – i forhold til nærhed og tæt naboskab på de små øer“. Søren Braskov, psykolog og mediator, kommer og holder oplæg. Der er sendt invitationer direkte til de relevante på øerne, men hvis vi i sekretariatet skulle have overset nogle, så tøv ikke med at henvende dig. Ønsker man yderligere information om kursets indhold, så kan man også kontakte kursusleder, Kirsten Malling Olsen, på 25 47 65 62 eller kmo@danske-smaaoer.dk.

cj

Ø-skoleelever i kloster

I det herrens år 1219 står Søop Kloster på den anden ende. Man venter besøg af Ærkebiskop Anders Sunesen, der skal indvie det nyoprettede kloster. Abbedissen gør sig klar til at tage imod, munke og nonner er travlt optaget af at forberede indvielsesceremonien, lave festmåltid, og forberede den fine gæsts indkvartering, og noviceerne gør sig klar til deres egen proces og aflæggelse af klosterløftet.

Sådan var rammerne sat, da ø-skolerne fra Agersø, Anholt, Lyø, Omø, Sejerø og Tunø fra sidst i oktober i 3 uger arbejdede med middelalderen på tværs af skoler og øer. Arbejdet foregik dels på de enkelte skoler og dels over på nettet i vores egen skolekom-konference.

Ud over selve indvielsen med Ærkebiskoppens besøg måtte adskillige klosterbeboere efter ordre fra Valdemar Sejr i korstog mod Estland, hvor Dannebrog selvfølgelig faldt ned fra himlen, og

Sejt via moderne internetforbindelse at leve sig ind i middelalderen sammen med andre ø-skoleelever

senere blev en løssluppen bisværn årsag til en større argumentation med Valdemar Sejr i et chatrum om det rimelige i, at en anden mand bare kan hævde, at det er hans bier og dermed var optakten til Jyske Lov givet. Hele projektet sluttede af med en mægtig fest med middelaldermad, Luthendrank og middelaldersange og -danse.

Ved afslutningen var alle

enige om, at middelalderprojektet blev endnu et projekt, som var med til at knytte elever og lærere sammen på tværs af øer. Og der er ingen tvivl – både elever og lærere glæder sig til at mødes for alvor til september på den fælles ø-lejrskole på Tunø.

Dorthe Winther, Omø

Ø-POSTEN

Nyheder fra Sammenslutningen af Danske Småøer. ISSN-0105-4325.

Ø-Postens spalter er åbne for alle; artiklerne er ikke nødvendigvis udtryk for Sammenslutningen af Danske Småøers holdninger.

Indsendte artikler bedes ikke overstige 1500 anslag.

Redaktion: Sammenslutningens bestyrelse

Henry Larsen, Sejerø, ansv.h. 59 59 01 67
Dorthe Winther, Omø 58 19 91 80
Ole Aagaard, Orø 59 47 04 10
Martin Jørgensen, Skarø 62 20 12 01
Holger Lundgaard, Fur 97 59 32 19
Birgitte Svendsen, Hjortø 62 21 16 61
Jacob H. Lund, Agersø 58 19 80 49
Ove Axelsen, Egholm 98 17 49 69
Redaktør: Claus Jensen
Layout: Erik Steenstrup Dyhr
Foto: Claus Jensen, Morten Priesholm, Kirsten
Malling Olsen, Lotte Vett, Ole Odgaard

Ø-Posten udgives med tilskud fra Skov-og
Naturstyrelsen og EU's Strukturfonde.
Annoncer: 4,00 kr. pr. sp.mm.
Tryk: Lito Tryk Svendborg
Oplag: 3100
Redaktionen afsluttet 7. december, 2005
Abonnement: 100 kr. pr. kalenderår.
Ø-Posten:
Sammenslutningen af Danske Småøer
Strynø Brovej 12, 5900 Rudkøbing
Tlf. 6251 3993 Fax. 6251 3996
E-mail: sekretariatet@danske-smaaoer.dk
Internet: www.danske-smaaoer.dk

Sammenslutningen

af Danske Småøer